

dov tega, kar smo v zgodovini človeštva imenovali »napredovanje« – povedano drugače, skrbijo za reprodukcijo IAD (ideoloških aparatov države). Vendar pa njihove vsebine, temelječe na konceptu *mimesis* in mnemonični-sholastiki v načinu prenosa znanj,² ne pokrivajo mnogoterih kulturnih potez in praks, ki so nujne za inventivno izmenjavo idej in za demokratično participacijo v družbi. Številne od teh bazičnih družbenih in kulturnih vrednot se močno okrepijo in vodijo v emancipacijo ljudi, če se iz formalnih praks premaknemo le korak vstran – do manj formalnih in neformalnih izobraževalnih procedur. V članku nudiva nekaj opornic za kritični pristop v izobraževanju.

Ključne besede: izobraževanje, znanje, kritična pedagogika, neformalno znanje, državljanska emancipacija

Abstract

Schools differ from other forms of education by forming specialized systems of argumentation and discursive rationalities, such as teaching plans and programmes, curricula, manuals, schedules etc. All of these are by themselves forms of institutionalized knowledge and immediate education as it is. School plans are the core of educational systems of Western societies and compose one of the most powerful levers of what used to be called a »development« in the history of humankind. Namely, they take care of the reproduction of the ISA (ideological state apparatuses), however, their contents, founded on the concepts of *mimesis* and a mnemonic-scholastic mode of knowledge transmission do not cover manifold cultural features and praxes, which are required for an inventive change of ideas and for a democratic participation in the society. Many of these basic social and cultural values are firmly invigorated and lead to the emancipation of people, if we step only one step aside and move from formal to less formal, non-formal or informal educational procedures. In the following article, some props for a critical approach in the education are provided.

Key words: education, knowledge, critical pedagogy, non-formal education, civil emancipation

Splošen problem socialne kombinacije individualne svobode je že zelo star. Če individualizem tiči predvsem v eksistencialni in intelektualni potrditvi primata individualne svobode, se pravi poveza-

2 Konceptno razlikovanje med spoznavno pretežno neučinkovito *metodo mnemonične-sholastike* v prenosu znanj (oz. *mnemonično-sholastičnim* habitusom), katere cilj je zgolj kopičenje podatkov in eruditski prestiž (imen, datumov, katalogov, birk, seznamov, tipologij itn.) brez epistemične urejenosti in kognitivne dimenzije, in spoznavno neprimerno bolj potentno *kritično-refleksivno metodo* (*kritično-refleksivnim* habitusom), ki omogoča sprotno koherentno in kognitivno urejanje posamičnih elementov, podatkov in shem ter vzpostavljanje razmerij med njimi, je skozi analizo zgodovine univerzitetnih habitusov in ob opori na dela Pierra Bourdieuja razvila Taja Kramberger (2009 in 2010).